

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

25. évfolyam 3. szám

2016. március

Tartalom

Könyvtárpolitika

- „Nemzeti kultúra – társadalom, gazdaság, jólét” 3
- Fuchszné Benák Katalin:** Digitális megőrzés. Tizenötezer dokumentum
a Magyar Elektronikus Könyvtárban. Interjú Drótos Lászlóval 7

Fórum

- Vajda Kornél:** A történettudományi könyvtári gyűjtemények néhány paradoxona 13

Konferenciák

- Arany Zsuzsanna – Jávorka Brigitta – Nagy Andor – Németh Márton:**
Egy hét az oroszlán barlangjában – BOBCATSSS 2016, Lyon 17
- Mezey László Miklós:** „Semmi sem inspirál úgy, mint az anyaország támogatása”.
A tízéves KaMIKA jubileumi konferenciája Nyíregyházán 23
- Répási Ildikó:** „Szép, üggyámogató kapcsolat” 24

Napló

- Szalacsi Alexandra:** Szösszenet szakmai konferenciákról 28
- Dóra László:** Umberto Eco könyvtára 30

História

- Bényei Miklós:** Szabó Károly történetírói munkássága 33

Évfordulók

- Koncz Károly:** 55 éves a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Irodalmi
analitikus bibliográfiája 41

Perszonália

- S. P. :** Győri György (1924–2016) 43
- Horváth Sándor Domokos:** Zimányi Magdolna (1934–2016) 45

Könyv

- Bényei Miklós:** Nyitott könyvtár 46
- Kégli Ferenc:** Ex libris és képkultúra 50

„Semmi nem inspirál úgy, mint az anyaország támogatása”

A tízéves KaMIKA jubileumi konferenciája Nyíregyházán

2016. március 19-én a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban ünnepelte tízedik születésnapját a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány. A *Visszatekintés* című jubileumi rendezvényt a megyei könyvtár nyugalmazotti igazgatója, Nagy László kuratóriumi elnök nyitotta meg: az ünnepellet és az egybegyűlteket Tóth István nyugalmazott beregszászi magyar főkonzul köszöntötte. Ezután előadások, referátumok, köszöntő laudációk hangzottak el. Beszélt például Bartos Éva, a Könyvtári Intézet nyugalmazott igazgatója, aki a külföldi magyar könyvtárosok 2002-ben kezdődött továbbképzési programjainak történetét eleveitette föl. A jubiláns alapítvány egyik alapító tagja, Kövér Tibor a kisebbségi magyarság nyelvvelvédelmének fontosságára hívta föl a figyelmet, mondván: „Aki a szót védi, az lelket is ment”. Figyelmeztetett: az újkori inkvizítorok mindig a nyelvet támadják; mivel a XXI. században már nem lehet elűzni, kitelepíteni a magyarokat, beléjük kell fojtani az anyanyelv szavait. A nyelvi önvédelem egyik bástyája pedig éppen a könyvtár, jelesül az iskolai könyvtár, ezért volt túlbecsülhetetlenül jelentős fejlemény a KaMIKA megalapítása, amely Kárpátalja mellett a Partium, Szatmár és Szilágyság magyar könyvtárait is támogatja. Marián Éva, a romániai Szatmárbegy könyvtárosa az utóbbi térség képviseletében mondotta találóan: „Semmi nem inspirál úgy, mint az anyaország támogatása”. Kocsis Attila, a dévai Téglás Gábor Iskolaközpont igazgatója megköszönte a KaMIKA önzetlen munkatársainak, hogy 2011-ben a félmillió Hunyad megye egyetlen magyar középiskolájában az adományként kapott több ezer könyv rendezetlen kupacaiból korszerű könyvtárat hoztak létre. Redl Károly, az Országgyűlési Könyvtár igazgatóbéklyéjese „A könyvtár, ami összeköti” elnevezésű, fiatal Kárpát-medencei magyar könyvtárosok évről évre megrendezett ösztöndíj-programjának öt éves történetét és eredményeit foglalta össze. A tízéves KaMIKA lelke, fő szervezője, fáradhatatlan munkása, Vraunkóné Ujkács Ilona voltaképp alig szólalt meg a rendezvényen, miközben talán ő tudott volna leg hosszabban előadni az alapítvány munkájáról, tíz év megannyi küzdelméről és sikeréről. Ezúttal Répási Ildikó, a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárosok Információs Egyesülete (KMIE) elnökének a kárpátaljai-anyaországi együttműködés történetére visszapiillantó előadását közöljük. (MLM)

„Szép, üggtámogató kapcsolat”

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Tisztelt alapító tagok, kedves barátaim!

Sok szeretettel köszöntök a Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Információs Egyesülete elnökeként minden megjelentet ezen a szép évfordulón! Tíz év egy szervezet életében nagy idő. Sok minden él bennem, bennünk eme ünnep kapcsán, hisz' magam és sokunk részesei voltunk ezeknek az esztendőknak. Ez az alkalom az elmúlt időről szól, barátainkról, hétköznapjainkról, vidám és szomorú pillanatokról, sikereinkről, de elsősorban ezen évek összes szereplőiről, azokról, akikért tettünk, és rólunk, akik ezt tettük.

Engedjék meg nekem, hogy röviden bemutassam az egyesületünket, a Kárpátalján működő magyar oktatási intézmények könyvtárosainak önkéntesen létrehozott szervezetét. 2002 januárjában felhívás jelent meg a *Közoktatás* című lapban, hogy 2002. február 16-án várják mindazokat a magyar iskolai könyvtárosokat, akik szívesen részt vennének egy szakmai megbeszélésen. Közel harminc könyvtáros jött el Kárpátalja szinte minden járásából. Nagy érdeklődést váltott ki a terv, amit Orosz Ildikó, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) elnöke és Gönczy Sándor, a Tankönyv- és Taneszköztanács elnöke – ezen alapítvány első kuratóriumának is tagja – javasolt a résztvevőknek, hogy a könyvtárak munkájának hatékonyabbá tétele érdekében, a könyvtárosok szakmai továbbképzése céljából hozzanak létre egy szövetséget. A cél az oktatási intézmények könyvtárosainak egyesítése, az összetartozás fontosságának tudatosítása, az egymás közti kapcsolatok kiépítése volt; továbbá, hogy a szövetség kísérje figyelemmel a könyvtárpolitika és a szakirodalmi tájékoztatás alakulását, az erre vonatkozó törvényi és kormányzati döntéseket, gyarapítsa tagjainak szakmai és általános ismereteit, fejlessze hivatástudatát, foglaljon állást a könyvtáros képzés és továbbképzés kérdéseiben, képviselje a magyar oktatási intézményekben működő könyvtárak és könyvtárosok érdekeit, mozdítsa elő, illetve ápolja az együttműködést a belföldi és külföldi szakmai szervezetekkel. Az ötletet a résztvevők egyhangúan támogatták, és a további sikeres együttműködés érdekében megalkult a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárosok Információs Egyesülete (KMIKIE). Az egyesület a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) keretein belül műkö-

dik, a Tankönyv- és Taneszköztanács részegységeként. Az egyesület székhelye Beregszász. Működése kiterjed Kárpátalja valamennyi magyar tannyelvű oktatási intézményére. Az egyesület működése során előadásokat, vitaesteket, konferenciákat, tanfolyamokat, tanulmányutakat és más rendezvényeket szervez, szakmai ajánlásokat, javaslatokat készít és jelentet meg. Támogatja tagjainak külföldi konferenciákon, tanulmányutakon való részvételét; tanácsadással, tájékoztatással, szolgáltatásokkal áll a tagok rendelkezésére.

Az iskolai könyvtárosok egészen a KMKIE 2002. február 16-i megalakulásáig a továbbképzéseket illetően gyakorlatilag mellőzve voltak. Az egyesület megalakításának egyik alapvető motivációja az volt, hogy megváltoztassa ezt a tarthatatlan helyzetet. Az iskolai könyvtárosok első továbbképzése 2002. július 15-e és 20. között lett meghirdetve Beregszászon, a Kárpátaljai Nyári Kölcsey Pedagógusakadémia keretein belül. Tizenhat könyvtáros jelentkezett erre a tanfolyamra. A tanfolyam eredményeinek összegzésekor a hallgatók a legnagyobb meglepedés hangján szóltak az előadások színvonaláról, az előadóról, a szerzett ismeretek mennyiségéről és hasznosságáról. A kulturális programok – a sok látnivaló mellett – kikapcsolódást, szellemi pihenést jelentettek mindenkinek. Megismerkedhettek Beregszász nevezetességeivel, épületeivel, és a kirándulások során lehetőség nyílt gazdag történelmi múltú vidékünk megismerésére. Az sem mellékes, hogy a továbbképzéseken sok régi barát, évfolyamtárs találkozik, beszélget, vitatkozik, meg új ismeretségek és szakmai szövetségek kötődnek, ötletek születnek és cserélnek gazdát; szó esik a közösen megélt időkről és a jövőről is. A résztvevők kifejezték óhajukat a sikeres és jó kezdeményezés folytatására, rendszeressé tételére. Továbbképzéseket az eltelt évek alatt minden évben szerveztünk könyvtárosainknak; nagy öröm, hogy a jelentkezők száma évről évre nő. Az érdeklődés azt bizonyítja, hogy a könyvtárosoknak szükségük van ezekre az összejövetelekre. Kárpátaljai szakemberek, valamint Magyarországról meghívott szakelőadók tartanak előadásokat a nyaranta szervezett tanfolyamokon. Telente pedig, minden év februárjában kétnapos konferenciát szervezünk a könyvtárosoknak, más-más témakörökben.

Egyesületünk 2002 nyaratól kezdve folyamatosan bővíti kapcsolatait anyaországi szakemberekkel, könyvtárosokkal és más területen elhivatott, a határokon túliak ügyét támogatókkal. Így kerültünk szoros kapcsolatba a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárral. A 2002-ben szervezett nyári továbbképzésre két könyvtáros kapott meghívást, Vraukóné Lukács Ilona a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárból és Bajnok Lászlóné a Nyíregyházi Főiskola Könyvtárából. A még alakulóban lévő egyesület megbízott vezetői az informatika könyvtári alkalmazhatóságáról és az egyetemes tizedes osztályozásról kértek előadást a szakemberektől. (Nálunk akkor még csak néhány könyvtár használta az ETO-t, mivel, talán tudott, hogy az egykori Szovjetunió tagállamaiban nem ezt a rendszert használták a könyvtárak a szakrend kialakításánál.) Az öt nap leforgása alatt szoros kapcsolat, sőt, barátság alakult ki a két anyaországi könyvtárossal. Személyesen hallhatták, megtapasztalhatták a működéshez multhatatlanul szükséges feltételek hiányát; láthatták a romos épületeket, hogy nincs forrás dokumentumok beszerzésére, hogy nincs magyar nyelvű szakmai továbbképzés, nem jelenik meg magyar nyelvű szaklap stb. Sok feladat megfogalmazódott akkor bennük, de elsősorban a segíteni akarás szándéka. Hazautazván lépéseket tettek a felsorolt problémák enyhítésére. Folyamatosan szervezték és szervezik a magyarországi könyvtárak még használható fölös példányainak – gyermek- és ifjúsági irodalom, magyar és külföldi klasszikusok, néprajz stb. – kijutta-

tását. Segítük a települések, városok közötti kapcsolat felvételét, erősítését; pályázatokat nyújtanak be határon túli magyar könyvtárak állományának gyarapítására, több-kevesebb sikerrel. A hozzánk érkezett anyaországi könyvtárosok hasznos tanácsokat adnak az itt élő és dolgozó könyvtárosoknak, segítik a munkájukat.

2003 tavaszán együttműködési szerződés jött létre a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárosok Információs Egyesülete és a Mórincz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár között, hogy tovább szorgalmazzák a megkezdett tevékenységeket, továbbvitelüket, megerősítésüket: kárpátaljai továbbképzések szervezése, olvasótáborok és irodalmi programok rendezése, szakmai tanácsadás, könyvtárszakmai információk továbbítása, egyéni képzések és tanulmányutak szervezése Magyarországon stb.

2004 nyarán vettük fel a kapcsolatot a nyíregyházi Scola Téka Iskolai Könyvtárosokért Közalapítvánnyal. A kapcsolatfelvétel első lépéseként az alapítvány kuratóriumi titkára, Kalydy Zsuzsa részt vett egyesületünk nyári továbbképzésén. Előadást tartott és ismerkedett az egyesületünk tagjaival, közben tájékozódott, milyen irányban lehetne indítani, majd fejleszteni a kapcsolatokat. A legmegfelelőbbnek az egymás szakmai programjain való részvételt tartottuk. Egy sikeresen elbírált pályázat után Kárpátaljáról húsz fő iskolai könyvtáros részvételét biztosították egy szakmai továbbképzésen, amelynek helyszíne Szurdokpüspöki, ideje pedig 2005. március 17-19. volt.

2005 nyarán együttműködési megállapodás született a Magyar Könyvtárosok Egyesületével (MKE). A cél a szakmai rendezvényeken, továbbképzéseken való részvétel elősegítése volt, beleértve az évente megrendezett vándorgyűléseket. Célunk volt még a magyarországi és a határon túl élő magyar könyvtárosok egyenrangú MKE-tagságához szükséges alapok lerakása, nemzeti és nemzetközi pályázatokon való közös részvétel előmozdítása, egy közös levelezőrendszer koncepciójának kidolgozása.

2006 őszén a KMIKIE és a magyarországi Könyvtárostanárok Egyesülete (KTE) között együttműködési szerződés kötött, az alábbi feltételekkel: a KTE szakmai információkat nyújt a kárpátaljai magyar vagy kétnyelvű iskolai könyvtárak számára a KTE meglévő információs csatornáin, a honlapján, levelezőlistáján, valamint közvetlen kapcsolattartással mindkét fél vállalja, hogy a jövőbeli pályázatokon együttműködő partnerként támogatják egymás törekvéseit, különös tekintettel a közös szakmai programok szervezésére, egymás programjain történő részvételre, szélesebb körben lehetővé téve ezzel a tapasztalatcserét. Több alkalommal meghívást kaptunk a KTE Nyári Akadémiájára, az egykori elnök, Bondor Erika javaslatára. Nagy öröm számunkra, hogy az elmúlt évek alatt sikeres együttműködési nyilatkozatok, megállapodások születtek határon túli egyesületekkel, közalapítványokkal, könyvtárakkal.

Vraukóné Lukács Ilona és Éva Erzsébet kezdeményezésére megszületett a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány (KaMIKA). Alapító tag volt még Bajnok Lászlóné, Kalydy Zsuzsa, Kövér Tibor, Kovács Ferenc és Puky Miklós. A KaMIKA megalapításának gondolata hosszú évekre, előzményekre vezethető vissza. Öt év munkája kellett ahhoz, hogy 2005 nyarán, éppen egy Beregszászon tartandó képzésre utazva megfogalmazódjon bennük egy alapítvány létrehozásának gondolata. Az évek során nem csupán könyvtáros és könyvtáros között, hanem az egyes témákhoz különböző szakterületekről meghívott előadók között is nagyon szép, ügytámogató kapcsolat alakult ki. Ezekből szinte természetesen jött a gondolat, hogy ha már külön-külön mindenki próbálja ereje, tehetsége szerint a határokon túli könyvtárosokat, illetve rajtuk keresztül az

olvasó határon túli magyarokat segíteni, akkor tegyék ezt együtt. Többek között azzal a céllal, hogy jó szándékú támogatókat is keresve segítsék a Kárpátalján magyarul vagy magyar nyelven is oktató iskolák könyvtárai magyar nyelvű állományának fejlesztését és az ott dolgozó kollégák továbbképzését. A gondolatot tett követte, készítettek egy képeslapsorozatot Puky Miklós biológus Kárpátalján készített fotóiból. Az első darabokat Norvégiában, Oslóban tették pénzzé. A képeslapokból készített tabló több fórumon szerepelt, így a Nemzetközi Könyvfesztiválon vagy a Nemzetközi Olvasástársaság budapesti konferenciáján is megjelent, egyik helyen sem haszontalanul. A KaMIKA-t 2006 február 22-én jegyezte be a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság. Az alapítvány célja: a Kárpátalján működő magyar nyelven tanító vagy magyar nyelven is oktató elemi és középiskolák könyvtárainak támogatása könyvekkel, technikai eszközökkel, szakmai-módszertani tanácsadással, a fenti iskolákban dolgozó iskolai könyvtárosok képzéseinek, továbbképzéseinek támogatása, az iskolai könyvtárak irodalmi és más könyves programjainak támogatása. Az alapítvány segítségével valósítható meg a kárpátaljai magyar iskolák könyvtári állományainak gyarapítása, frissítése, újabb kiadványokkal való ellátása. Ez nem kis feladat, mivel Kárpátalján mintegy száz magyar oktatási intézmény működik, amelyekben könyvtár is van. Az elmúlt években több ezer használt és új kötetet, régi és új folyóiratot, CD-ket, kazettákat juttattak át a határon. Az alapítvány tagjai és támogatói nagyon sok segítséget nyújtottak és nyújtanak azoknak az iskoláknak, ahol magyarul, illetve magyar nyelven is oktatnak. Minden más település iskoláinál nehezebb körülmények között működnek a szórányvidék iskolái. Ezt felismerve egyre intenzívebb ezen iskolák alapítványi támogatása. Nagyon fontos az a módszertani segítség is, amit kapunk a magyarországi alapítványoktól, egyesületektől, könyvtáraktól, könyvesboltoktól, kiadóktól, íróktól, magánszemélyektől. Kiemelten mondunk köszönetet e helyen is mindazoknak, akik időt és fáradságot nem kímélve támogatnak bennünket.

Tiszteletadás gyanánt emlékezzünk meg most azokról a nagyszerű, segítőkész emberekről, akik sajnos, már nem lehetnek itt velünk ezen a jubileumi ünnepségen: Berki Antal színész, Éva Erzsébet főiskolai docens, Gönczy Sándor a KMP SZ elnökségi tagja, Puky Miklós biológus. Nyugodjanak békében!

Végezetül szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik segítettek, támogattak bennünket, és merem remélni, hogy a jövőben is számíthatunk a segítségükre. Tudjuk, az ilyen típusú segítségnyújtás sok fáradsággal jár, és sok időbe kerül, de hosszú távon gyümölcsöző. A mesék tanulsága is azt üzeni: „jó tett helyébe jót várj!” Az ember szeret jó lenni, mert ez megerősíti őt, így eléri környezete megbecsülését, tiszteletét, és életét a hasznosság és a hatékonyság öröme járja át.

Köszönöm a figyelmüket!

Répási Ildikó

Kárpátaljai Magyar Iskolai
Könyvtárakért Alapítvány